

OBČINSKA UPRAVA

Poučni stanovski list zupanom, občinskim tajnikom, občinskim svetovalcem in drugim javnim organom.

Izhaja vsakega 5. in 20. dne meseca, ter stane celoletno 8 kron, polletno pa 4 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladimir Ravnihar.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

O zadnjevoljnih naredbah.

Piše dr. Vladislav Pegan.

(Dalje.)

Vsakomur je na prosto dano delati ustmeno oporoko, vendar pa je ni priporočati, ker je mnogo-krat po smrti zapustnika težek ali celo nemogoč dokaz, kakšna je bila prava zadnja volja tako na pr. če priče vsebino oporoke pozabijo ali če pomrjejo i. t. d. Zato so nekatere države ustmene testamente odpravile ali pa jih le izjemoma, v sili dopustile.

Ustmenih testamentov imamo dve vrsti in sicer: 1. n a v a d e n (izvensoden) ustmen testament, 2. j a v e n ustmen testament, napravljen pri sodišču ali pri notarju.

Za prvo vrsto ustmenih oporok je potrebno:

1. da zapustnik svojo zadnjo voljo jasno in resno z besedami izjavi;

2. da so pri tem skozi — od začetka do konca — nepretrgoma navzoče tri sposobne priče, ki zapustnika osebno poznajo.

Jasna je izjava, če je izgovorjena tako razločno, da je vsako dvomljivo ali napačno razumevanje nemogoče. Resna pa je, če zapustnik premišljeno in s tem namenom določa, da bo to kar izgovarja, veljalo po njegovi smrti. Resnost bi izjavi manjkala, če bi zapustnik samo še-le obljubljal, kako bo za slučaj smrti odredil. Če bi na pr. pred tremi sposobnimi pričami rekel: „Bom že tako napravil, da dobi za menoj vse moja žena“, to ni veljavna oporoka, ker je s tem še-le obljubil, kako bo napravil, nikakor pa ni imel namena, da te njegove besede kot testament že obveljajo.

Postava priporoča, da si testamentne priče napravijo zapiske o vsebini ustmene zadnje volje in sicer zato, da se na določbe ne pozabi, v podkrepljenje spomina. Za veljavnost oporoke zapiski niso potrebni, pač pa priporočljivi.

Vsakdo, komur je na tem, da testament obvelja ali ne obvelja, je opravičen, seveda po smrti testatorjevi zahtevati, da testamentne priče pod prisego potrdijo vsebino zadnjevoljne naredbe. To morajo potrditi vse tri priče; le če se ena ne more več zaslišati, bodisi zaradi bolezni, bodisi ker je umrla, potem zadostujeta ostali dve priči. Mogoče je pa, da umrjeta pred zapustnikom dve priči ali da se jih ne more več pod prisego zaslišati: v tem slučaju je testament neveljaven. Iz tega sledi previdni nauk, da je k ustmenim testamentom dobro jemati več kot tri priče.

Mnogo manj opreznosti je treba pri javnem testamentu. V to svrho je treba, da gre zapustnik k sodišču ali k notarju, kjer pove, da želi napraviti ustmeno oporoko. Njegove oporočne izjave se potem zapišejo v sodni zapisnik ali notarski akt, ki ga imata pri sodišču podpisati dva sodnika ozir. notarski akt dva notarja. Enega sodnika ali enega notarja nadomestita lahko dve drugi navadni sposobni priči. Sodni zapisnik ozir. notarski akt se potem zapečati in spravi. Za veljavnost javnega ustmenega testamenta ni potrebno, da bi ga po smrti zapustnika potrdili vsaj dve priči, kakor je to pri izvensodnem ustmenem testamentu.

Testamentne priče.

Priče, ki se jih privzame k testamentu morajo biti za to sposobne. Sposobnost oziroma nesposobnost prič določa postava in razločujemo dve vrsti nesposobnosti: popolno nesposobnost, če priča sploh v nobenem slučaju ni veljavna in delno ali relativno nesposobnost, ako priča samo pri nekaterih testamentih kot taka ne more obveljati.

Popolnoma nesposobni kot priče so:

1. iz naravnih vzrokov: umobolni, ker ne morejo določil zapustnika razumeti in potrditi, dalje slepi,

gluhi, nemi, ker v nobenem slučaju ne morejo zanesljivo potrditi ali osebe testatorja, ali vsebine določbe,

2. ženske sploh,

3. mladeniči izpod 18 let,

4. pravi redovniki in

5. osebe, ki so bile kaznovane zaradi hudodelstva goljufije ali katerega drugega hudodelstva iz lakomnosti na pr. tatvine, poverjenja i. t. d.

Pripomniti je, da odvzame sposobnost testamentne priče le obsodba zaradi hudodelstva pri deželni ali okrožnem sodišču — ne pa že zastran prestopka goljufije ali kakega prestopka iz lakomnosti, ki se kaznujejo pri okrajnem sodišču.

Vendar nesposobnost navedena pod 5. ne traja skozi celo življenje obsojenca, ampak le deset let po prestani kazni, če je za dotično hudodelstvo v kazenskem zakonu določena več kot petletna kazen, v vseh drugih slučajih, pri manj kot petletni kazni pa traja nesposobnost samo pet let.

Relativno nesposobni so:

1. iz naravnih razlogov:

a) oni, ki ne razumejo jezika zapustnikovega;

b) oni, ki ne znajo pisati, a le pri pisмениh testamentih, ker morajo od zapustnika ne lastno-ročno spisan testament priče podpisati,

c) oni, ki ne znajo brati pri testamentu branja in pisanja nezmožnega zapustnika, ker ga mora vsaka priča sama čitati ozir. vanj gledati, ko se bere ter se prepričati, da se tako čita kakor je pisano;

2. zaradi ne popolne zanesljivosti:

a) oni, ki je v testamentu obdarjen pa le glede tiste določbe, ki se njega tiče. Če na pr. A zapusti v testamentu svojim sorodnikom celo premoženje prijatelju B pa zlato uro za spomin, je prijatelj B če je bil pri testamentu navzoč, za sorodnike zapustnikove sposobna priča, ne pa za se glede zlate ure;

b) obdarjenega (pod a) soprogi, otroci, bratje in sestre, osebe, ki so z obdarjenim na isti stopinji v svaštvu ter plačani hišni sodrugi obdarjenega (plačani hlapci, dekle i. t. d.)

V prejšnjih časih — do leta 1860 — tudi nekristjani niso mogli biti priče krščanskih testamentov. Tako na primer Turek ali Jud ni mogel biti priča testamenta, ki ga je napravil katoličan, protestant ali kake druge vrste kristjan.

O družbah z omejeno zavezo.

Piše dr. Vladislav Pegan.

(Dalje.)

Organi družbe.

Kakor že gori povedano, je bilo stremljenje vladnega načrta obrnjeno na to, da se dá novodobni družbi kolikor mogoče prosto gibanje brez vseh nepotrebnih omejitev. Vsekakor pa je bilo treba oskrbeti družbi vodstvo fizičnih oseb, ker si je po naših nazorih

težko misliti juristično osebo brez zastopstva in vladanja fizičnih oseb. Zlasti je bilo misliti na zastopstvo družbe navzunaj. Zato se je določilo več vrst vodilnih organov: najvišjo instanco tvori občni zbor družabnikov; to je vodilna oblast. Temu podrejeno je predstojništvo obstoječe iz poslovodji kot izvrševalna oblast. Navedeni dve vrsti organov sta pri vseh družbah obligatni, a imamo še tretjo varnostno nadzorovalno oblast, namreč nadzorni svet. Tega pa zahteva zakon samo v gotovih slučajih.

Predstojništvo.

Predstojništvo se sestoji iz enega ali več poslovodji, ki jih nastavijo družabniki s posebnim sklepom. Poslovodja je lahko vsaka za pravno poslovanje samostojna zmožna fizična oseba. Izključeni so torej, kar je ob sebi umljivo, taki, ki so iz ktereakoli vzroka izključeni od samostojnega upravljanja lastnega premoženja, kot nedoletni, kurandi in dr. Dalje so pa nezmožne izpolnjevati mesto poslovodji juristične osebe. Če bi se tem priznala v principu pravica vodstva, potem bi bilo nezmiselno postavljati družbi, ki je tudi juristična oseba, predstojništvo.

Poslovodje so vzeti lahko tudi iz števila družabnikov, kar se naj posebej določi v družbeni pogodbi.

Konečno se pa more pridržati nastavljenje poslovodji tudi državi, deželi ali kateri drugi javni korporaciji (§ 15.).

Med ravno navedenimi tremi vrstami poslovodji obstoji sledeči bistveni razloček (§ 16.):

a) poslovodja, nedružabnik, nastavljen s sklepom družabnikov, se lahko vsak čas brez navedbe vzrokov odpusti oziroma odslovi. Seveda je opravičen terjati odškodnino, če mu ista pristoji v zmislu sklenjene službene pogodbe;

b) družabnik, ki postane poslovodja po družbeni pogodbi, se sme odsloviti samo, če so dani postavni razlogi za to, na pr. zaradi zanemarjanja službenih dolžnosti, zaradi nesposobnosti i. t. d.

c) določbe pod a) in b) se ne smejo navajati na poslovodje, ki jih imenuje država, dežela ali katera druga javna korporacija. Take poslovodje sme odstaviti samo ona korporacija, ki jih je postavila.

Vsako spremembo glede predstojništva, — bodisi da se menjajo osebe poslovodji ali da se razširijo ali zožijo njih pravice, — je treba prijaviti registrujočemu sodišču, kojemu se ima taka sprememba s poverjenimi listinami dokazati. Istotako se imajo predložiti poverjeni podpisi novih poslovodji (§ 17.).

Poslovodje so opravičeni družbo v vsem, sodno in izvensodno, zastopati. Vsaka omejitev onih pravic poslovodje, ki jim jih daje postava sama ali ki so registrovane, je nasproti tretjim osebam neveljavna. Seveda je družba opravičena omejevati delokrog predstojništva, a če se le-to ne drži družbinih ukazov, je za to odgovorno družbi sami, tretjim osebam, ki imajo z družbo posla, take omejitve ne morejo škodovati (§§ 19, 20.).

Družbena pogodba ima določiti, na kak način imajo poslovođe svoje pravice izvrševati, ali vsak za se ali vsi skupaj. V slučaju dvoma določa zakon kolektivno zastopanje t. j. za veljavnost vsakega v imenu družbe sklenjenega pravnega posla ni dovolj vsak posamezen poslovođa, nego le njih celokupnost ali vsaj večina (§ 21.).

Poleg zastopstva družbe je najvažnejša naloga predstojništva, voditi družbene knjige in sestavljati račune (§ 22.).

Računi za vsako poslovno leto se imajo sestaviti v prvih treh mescih naslednjega leta. Ta trimesečni obrok se v pogodbi lahko podaljša na 6 mesecev in če se družba bavi s prekmorsko kupčijo, celo na 9 mesecev.

Takoj po sestavi računov mora dobiti vsak družabnik prepis istih in sme v kontrolo o poslovanju ter knjigovodstvu družbe pregledati vse knjige in vse na račune se nanašajoče listine. Ta postavna določba se vidi na prvi pogled sicer malenkostna, a je velike važnosti, ker omogoči vsaj trgovsko izobraženim družabnikom natančen vpogled v gospodarsko stanje družbe. Pregled knjig in računov pa je dobra priprava za občni zbor.

Pri bančnih podjetjih je računsko stanje (bilanco) družbe tudi priobčiti v posebnih za to izbranih časnikih ter izročiti vrhu tega prepis bilance in dokaz o objavi v časnikih trgovskemu registru.

Znano je, da se dá z zvito in zavito sestavo bilance premoženjsko stanje podjetja pokazati v čisto drugačni luči, kakor je v istini. Napačna bilanca je najboljši slepilo upnikov in družabnikov. Da se temu odpomore, je postava dala predstojništvu posebne varnostne predpise za sestavo bilance; ti so (§ 23.):

a) stvari ki so predmet borzne ali tržne kupčije, se smejo staviti v račun le po borzni ali tržni ceni ob času sestave bilance;

b) če so te borzne ozir. tržne cene višje od nabavne cene teh stvari, se sme vračunati samo nabavna cena;

c) vse druge — pod a) in b) ne naštete — stvari se imajo vračunati z nabavno ceno;

d) predmeti, ki niso določeni za razpečavanje, ampak imajo ostati trajno v podjetju, tvorijo aktivno stanje samo s svojo pravo vrednostjo (nabavna cena manj obraba);

e) če se pa za predmete pod d) vstavi med aktiva nabavna cena, se ima sprejeti med pasive primeren odbitek za obrabo;

f) med pasiva se vpišejo: znesek matičine glavnice, rezervnega fonda kakor tudi doplačila; vendar se sme od doplačil med pasivi odpisati toliko, kolikor so se za družbo že porabila;

g) ob koncu bilance ima biti posebej označen dobiček ali zguba, ki se izkaže po primerjanju aktiv in pasiv.

Daljna dolžnost poslovođji je, da se ne bavijo s podjetji, ki bi delala družbi konkurenco. Družba sme

brez odškodnine odpustiti vsakogar, ki se zoper ta predpis pregreši, a je poleg tega še opravičena terjati povračilo škode, ki ji je nastala vsled nepravilnega postopanja poslovođje, konečno pa tudi zahtevati, da konkurenčne kupčije, ki jih je sklenil poslovođa, pridejo njej na dobro, kakor če bi bile zanjo sklenjene. Tako določbo ima tudi že trgov. zakon v členu 96 za odprte trgovske družbe.

Vse te pravice pa more družba izvrševati le a) v 3 mescih od dne, ko so za nepostavno ravnanje poslovođje zvedeli vsi člani nadzornega sveta, — tam pa, kjer tega ni, odkar so za to zaznali ostali poslovođje, — b) vsaj pa na vsak način v petih letih od časa nepostavnega pravnega posla.

Zakon predpisuje zlasti še (§ 26), da imajo poslovođje voditi in v redu vzdrževati deležno knjigo. V tej imajo biti zaznamovani ime, stan in bivališče vsakega družabnika, dalje visokost prevzetega deleža in koliko se je na delež vplačalo. Deležna knjiga je javna, ker sme ob poslovnih urah zahtevati vanjo vsakdo vpogled, kedor izkaže, da ima na tem kak pravni interes.

V deležno knjigo je vpisati vsako spremembo glede oseb družabnikov in glede deležev. Vsako leto mesca prosinca se morajo trgovinskemu sodišču nanniti vse spremembe.

Poslovođje, ki zanemarjajo svoje dolžnosti jamčijo družbi nerazdelno (drug za drugega) za nastalo škodo. Vendar mora družba staviti svoje odškodninske zahteve vsaj tekom petih let (§ 25.).

Zraven poslovođji sme družba nastaviti tudi uradnike, kojih pravice in dolžnosti se ravna po danem jim pooblastilu in naročilu.

O lovu in lovskih kartah.

(Konec.)

Po vseh avstrijskih kronovinah z izjemo Gorice, Trsta, Gradiške in Galicije so uvedene lovske karte.

Lovske karte so legitimacijski papirji, s kojimi se njih imejitelj nasproti javnim organom izkaže, da mu je politična oblast dovolila loviti. Kdor hoče loviti, mora seveda razven lovske karte imeti še tudi dovoljenje lovskega gospodarja za lov. Karta ga samo nasproti javnim oblastim opravičuje, se udeleževati lovov s potrebnim lovskim orožjem, — v lovski revir priti in izvrševati lov, pa mu dovoli samo lovski gospodar. Za opravičen, pravilen lov je treba seveda obojega: lovske karte in gospodarjevega dovoljenja: nihče torej ne more loviti brez lovske karte. Ta zadnji stavek pa ne velja za dežele, kjer lovskih kart nimajo.

Neko posebno izjemo od gornjega stavka, da namreč nihče ne sme loviti brez lovske karte imajo na Tirolskem: dočim dobi pri nas na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem lovsko karto vsakdo, zoper kojega ni nikakih policijskih pomislekov, zlasti tudi

lovski gostje, izdajajo na Tirolskem lovske karte samo lovskim zakupnikom, ne pa tudi njih gostom.

Dalje se vdeležujejo lova lahko brez kart na avstrijskem dvoru akreditirani diplomatični zastopniki tujih držav in aktivni oficirji v uniformi. Navadni vojaki (moštvo in šarži do poročnika) in rezervni častniki, čeprav so v uniformi, dalje pa tudi neuniformirani aktivni častniki morajo imeti lovske karte.

Kadar se lov izvršuje, mora imeti vsakdo lovsko karto pri sebi in jo na zahtevanje pokazati orožnikom ali lovskim paznikom. Ni zadosti, imeti karto doma in se na njo sklicevati, kajti v takem slučaju je javni organ opravičen, ne samo lovsko orožje odvzeti nego tudi lovca naznaniti politični oblasti ali celo sodišču, ako namreč nima za orožje vsaj orožnega lista. Če gospodar lova izve, da je kateri izmed lovskih gostov brez karte, mu mora lov prepovedati, ne sme pa orožja odvzeti.

Lovske karte izdajajo politične oblasti prve instance, t. j. okrajna glavarstva in občinski uradi z lastnim statutom. Krajevno pristojna je ona oblast, v katere področji prosilec stanuje.

Čas veljavnosti lovske karte ni po vseh kronovinah enak. Navadno veljajo karte za eno leto od dne, ko so bile izdane, na Koroškem samo do konca leta, v katerem so bile napravljene; če jo na primer izdajo 1. januarja ali 30. decembra, poteče njena doba z 31. decembrom.

Na Češkem izstavljajo karte, ki so veljavne za celo življenje prosilca, seveda če ni pozneje proti njemu policijskih pomislekov.

Tudi pristojbine za lovske karte so po raznih kronovinah različne. Odražuje se za nje 4 do 10 kron, na Češkem pa, kjer imajo veljavnost za celo življenje, celo 20 kron. Razven pristojbine se ima dati še kolek, ki pride na karto samo: pri okrajnih glavarstvih po 2 K, pri občinah z lastnim statutom pa po 1 K za lovce. Nižji je kolek za lovske osebe, namreč po 30 vinarjev na karto. Vrh vseh tega je pa še treba kolekovati prošnjo za karto z 1 K.

Zapriseženi lovski pazniki dobe karte brezplačno.

Iz varnostnih ozirov se ne dajejo karte sledečim osebam:

1. nedoletnim (onim, ki še niso stari 24 let), če ne prosijo za nje očetje ali varhi,

2. ljudem, ki nimajo stalnega zaslužka in živijo od dne, ali od javnih podpor,

3. umobolnim,

4. pijancem,

5. onim, ki so bili pri sodišču obsojeni zaradi kakega hudodelstva, pregreška zoper varnost življenja vsled neprevidnega ravnanja z orožjem, kakega pregreška ali prestopka izvirajočega iz lakomnosti (tatvina, goljufija itd.).

6. onim, ki so bili pri politični oblasti opetovano obsojeni zaradi prestopka zoper lovske postavne zlasti zaradi lovske karte.

Če se kdo pregreši zoper lovske postavne, ga kaznuje politična oblast prve instance. Pritožba je dopustna na deželno politično oblast (namestništvo, ozir. deželno vlado). Če druga instanca prvo obsodbo potrdi, je daljni rekurz nedopusten.

Prošnje za lovske karte se vlagajo navadno naravnost pri politični oblasti, ki jih izdaja, lahko se pa tudi sprejme prošnja na zapisnik. Ta zapisnik se odpošlje glavarstvu v daljno poslovanje s pripombo, če obstoji pri prosilcu kak zadržek zoper izročitev karte ali ne.

Obrazec takega zapisnika bi bil sledeči:

Občinski urad v Trdi Jami

dne 25. julija 1906.

Zglasi se g. Ivan Negovetič, posestnik v Trdi Jami in poda na zapisnik sledečo prošnjo:

Kot sozakupnik tukajšnjega občinskega lova prosim, da se mi izposluje potrebna lovska karta.

1/1 V to svrhu prilagam pod 1/1 pristojbino po
2/2 4 K, pod 2/2 pa kolek za karto po 2 K.

V splošnem navajam, da sem dne 24. maja 1873 v Trdi Jami rojen in tjakaj pristojen, doslej politično in sodno še ne kaznovan.

Ivan Negovetič l. r.

Pred menoj:

Franc Uršič l. r.

tajnik.

Zunaj:

C. kr. okrajnemu glavarstvu

v

J

se odstopi notranja prošnja s priloženo pristojbino in kolkom v daljno poslovanje, s pripombo, da so navedbe prosilca resnične in da tuuradno ni znan kak razlog zoper izročitev lovske karte.

Občinski urad v Trdi Jami,

26. julija 1906.

Pečat.

Ivan Jeraj l. r.

župan.

Opomba: Seveda ima biti ta prošnja na prvi strani opremljena s kolkom po 1 K.

Razne vesti.

V varstvo turističnih naprav je izdalo c. kr. okrajno glavarstvo v Radovljici jako primeren ukaz, ki ga pozdravljamo z veseljem, ker so ravno v zadnjih časih naprave Radovljiške podružnice „Sloven. planinskega društva“ mnogo trpele. Poškodovane so bile markacije, tablice, klopi in druge naprave. Ta ukaz se glasi: Vsem županstvom! Delovanje planinskih društev v Radovljiškem okraju se v premnogih slučajih znatno ovira in otežkoča s tem, da se bodisi iz nagajivosti, bodisi iz nevednosti poškodavajo markacije, tablice, klopi in druge naprave, ki služijo hribolazcem in tujim izletnikom v pojasnilo in udobnost. Vsled tega sem primoran izdati sledečo odredbo: Vsaktero poškodovanje naprav planinskih društev, kakor razbijanje in trgiranje

tablic, kašipotov, strganje markacijskih znamenj, obrezovanje dreves, lomljenje ograj, klopi itd. je prepovedano in se bode, ako ne spada po svojem dejanskem stanu že pod določbe občnega kazenskega zakona (n. pr. §§ 318., 319, 468. k. z.), kaznovalo po § 11. cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, ne glede na pravico planinskih društev, zahtevati od krivcev še posebno povračilo za storjeno škodo. Sicer pa pričakujem od gospodov županov, da bodo sami s primernim poukom ob vsaki priliki vplivali na prebivalstvo, da opusti take poškodbe, ki škodujejo le dobremu glasu domačega prebivalstva in tudi znatno ovirajo povzdigo prometa tujcev.

Odlikovani slovenski župani. Povodom otvoritve bohinjske železnice so bili odlikovani sledeči gospodje: dr. Fran Kogoj, okrožni zdravnik in župan na Jesenicah, z zlatim zaslužnim križcem s krono; Jakob Peternel, župan na Bledu z zlatim zaslužnim križcem, istotako Jakob Žumer, župan v Gorjah; Ivan Burja, župan v Ribnem in Franc Arh, župan v Bohinjski Bistrici pa s srebrnim zaslužnim križcem.

Penijsko zavarovanje zasebnih uradnikov, med katere štejejo tudi občinske tajnike, se bode najbrže še letos postavnim potom za vsakega obvezno uvedlo. — V seji poslanske zbornice od 20. julija se je nujno predlagalo, da se takoj začne razpravljati o poročilu socijalno političnega odseka gosposke zbornice glede penijskega zavarovanja. Predlog je stavil poslanec dr. Gross, kot načelnik socijalno-političnega odseka poslanske zbornice. Nujnost predloga se je sprejela, nakar so precej vzeli v razpravo načrt zakona in po poročilu odseka v tretjem branju odobrili. Razni govorniki so želeli posebnih sprememb, tako je n. pr. poslanec Prochazka predlagal, da se zavarovanje raztegne še na trgovske uslužbenice in delovodje po tovarnah. Temu nasproti je poudarjal minister notranjih stvari, baron dr. Bienerth, da ni pričakovati, da bi gosposka zbornica sprejela spremembo predlagano od poslanca Prochazka. Na ta način bi se stvar le še bolj zavlekla, ker se je itak že enkrat branila gosposka zbornica potrditi sklep poslanske zbornice. Vsi govorniki pa so bili edini v tem, da bo ta novi penijski zakon zelo pomanjkljiv ter da bo pomašil najhujše in največje vrzeli. Čez nedolgo bo treba misliti na to, da se zakon spopolni in preustroji modernim zahtevam primerno. Zato je zbornica vse predlagane spremembe odklonila, da bi na ta način načrta sploh ne pokopala. Gosposka zbornica je v svoji seji od 24. julija sklep poslanske zbornice preodkazala v pretres specialni komisiji. Ker bosta imela v septembru oba dela državnega zbora zopetno zasedanje, bo zakon sprejet in potrjen skoraj gotovo že letošnjo jesen.

Potrjen deželni zakon. Notranji in finančni minister sta izdala skupno naredbo od 16. julija 1906, v kateri se z ozirom na potrjeni kranjski deželni zakon od 8. julija 1902 določa kot najvišjo dopustno odstotno mero 5 $\frac{1}{4}$ odstotkov za obrestovanje delavskih hiš, katere uživajo posebne davčne udobnosti. Delavska hiša ki prinaša več kot čistih 5 $\frac{1}{4}$ % stavbene cene, ni deležna vseh davčnih olajšav.

Nemški diplom slovenskih poslov in naše hiše. Deželni odbor v Gradcu je Goričarjevi Marjeti, dekli v Lačjivasi v občini Kokarje na njeno v slovenskem jeziku spisano prošnjo dovolil 50 K nagrade za njeno 38 letno zvesto službovanje pri enem in istem gospodarju, kateri znesek se je imenovani izplačal. Obenem ji je deželni odbor doposlal v nemškem jeziku tiskano diplom; ker je bil tudi dopis na občino Kokarje samonemški, je župan vrnil deželnemu odboru

dopis in diplomu z zahtevo, naj se pošlje občini dopis, a dekli Goričarjevi Marjeti diplom v slovenskem jeziku, ter je v svoji zahtevi pojasnil, da nima nemški diplom za slovenske posle in naše družine nobenega drugega pomena nego samo zapostavljanje in žalitev slovenskega jezika in naše narodnosti. Ker je bil deželni odbor v tem času na tožbo občine Kokarje od državnega sodišča dne 3. julija t. l. obsojen, da je prelomil zakon ter se pregrešil zoper enakopravnost slovenskega jezika, ker je občini na njene slovenske dopise po nemško odgovarjal, se pač zagotovo pričakuje, da bode on odzdaj naprej pravičen našemu jeziku in naši narodnosti, ter da bode izdajal slovenskim poslom slovenske diplome. Ako se sploh čutimo Slovence, ne moremo nikakor dopustiti, da bi se po naših hišah razobešali diplom v nemškem jeziku, kar bi dajalo hišam znamenje nemštva ter ljudi utrjevalo v krivi veri, da je le nemščina kaj vredna, slovenščina pa ničesar. Na nobeni slovenski hiši naj ne bode nobenega napisa, ki bi, četudi samo med štirimi stenami kazal, da smo mi najbolj nezavedno ljudstvo v Avstriji. Hiše naše naj kažejo povsod na znotraj in na zunaj svoje pristno slovensko lice!

Koroški cestni policijski red. Na Koroškem imajo dvoje cestnih policijskih redov in sicer za nedržavne ceste postavio od 17. julija 1900 št. 25 koroški deželni zakonik, za erarične ceste pa novo naredbo koroške deželne vlade od 31. maja 1906 objavljeno v št. 14 koroškega dež. zak. — Ta naredba je samo začasna, dokler se cestni policijski red za erarične ceste zakonito ne uveljavi. Ta nova naredba sedaj v soglasju z deželnim zakonom določa, da se ima tudi na eraričnih cestah ogibati na desno, naprej voziti na levo. Umakniti se morajo srečujoči se vozovi drug drugemu, sicer pa zaostali vozovi prehitevšemu. Ostale določbe so slične onim po drugih kronovinah.

Novo okrajno glavarstvo na Tirolskem. Ministrstvo za notranje zadeve je z odlokom z dne 20. t. m. odredilo, da se ustanovi na Tirolskem novo okrajno glavarstvo Mezzolombardo obstoječe iz sedanjega sodnega okraja istega imena v pol. okraju tridentskem. Uradovanje novega okrajnega glavarstva se prične s 1. avgustom 1906.

Najmiroljubnejša občina v Avstriji je Rudeča Trmožna v okraju Hočice, obstoječa iz 78 hiš in 427 prebivalcev. Celih petnajst let v to občino ni sodni sluga prinesel niti kake tožbe niti eksekucije. O srečni kmetje, srečna vas!

Postava v varstvo otrok. Dne 7. julija t. l. je imel najvišji zdravstveni svet na Dunaju sejo, pri kateri je predlagal zdravstveni svetnik dr. Ivan Dvořák, naj se sestavijo osnovni načrti za državni zakon v varstvo otrok. V pretresovanje stvari se je izvolil poseben odsek. Če se tak zakon uveljavi, potem se bo, če že ne odpravilo pa vsaj izdatno omejilo tako razširjeno, ponekod bestialno mučenje otrok.

Orožne vaje poljskih delavcev. Mnogokrat so razne občine po svojih poslancih prosile pri domobranskem ministrstvu, naj se kmečkih delavcev ne kliče na orožne vaje ob času najnujnejšega poljskega dela. Tem prošnjam je ministrstvo vendar enkrat vstreglo in dalo izdelati načrt, kako se bodo rezervisti po različnosti stanu klicali zapored pod orožje tako, da pridejo na vrsto poljski delavci ali pred ali pa po najnujnejših kmetovalčevih opravilih. Letos sicer še te olajšave ne pridejo v veljavo, ker so načrte prekasno izdelali, vendar je ministrstvo zaukazalo, naj se pristojna vojaška poveljstva po možnosti ozirajo na proš-

nje, v kojih žele prosilci z ozirom na poljsko delo preložitev orožnih vaj. Take prošnje se vlagajo lahko pri pristojnem občinskem uradu na zapisnik in jih potem občina odpošlje vojaškim poveljništvom s potrebnim priporočilom.

Tobačne zaloge in trafike.

Trafike se oddajajo, ako so združene s tobačno zalogo ali pa z loterijsko kolekturo, vedno potem javne konkurenčne razprave, pri ostalih trafikah pa pride v poštev kosmati dobiček iz prodaje tobačnih proizvodov izza zadnjih dvanajstih mesecev.

Trafike namreč, pri katerih doseže ali presega ta dobiček

na Dunaju	2400 K,
v mestih nad 50.000 prebivalcev	1800 "
v krajih s prebivalstvom 10.000 do 50.000	1200 "
v krajih od 2000 do 10.000 duš	1000 "
v ostalih krajih pa	800 "

štejejo med konkurenčne trafike, vse one pa pri katerih omenjeni dobiček v dotičnih krajih ne doseže označene vsote, spadajo med koncesijske trafike.

Glede oferte in ofertne razprave velja pri konkurenčnih trafikah isto, kar smo zgoraj pri zalogah označili. Vadij pa je tu položiti v desetodstotnem znesku izkazanega kosmatega dobička zadnjega leta. Prodere navadno oni, ki ponuja najvišja dobičkovna vračila. Inozemci smejo konkurirati z dovoljenjem ministrstva.

Pri trafikah, ki se podele potom koncesije, ni nikake ofertne razprave in država pri le-teh trafikah tudi ne terja dobičkovnih vračil.

Pri koncesijskih trafikah imajo prednost ubožne osebe in sicer v nastopnem redu:

V prvi razred spadajo pred vsem dvorni in državni uslužbenci, ki so vsled službe postali za službovanje nesposobni ter morali pustiti službo brez vsake ali brez zadostne preskrbine, kakor tudi vdove ter polnoletni obojestransko osiroteli za delo nezmožni otroci pravkar imenovanih uslužbencev; nadalje soproge dvornih in državnih uslužbencev, ki so za časa aktivnega službovanja postali umobolni; za temi pa vsi vojaški invalidi ter delavci državnih podjetij, ki so vsled ponesrečenja pri delu postali za pridobitek nesposobni, njih vdove in za delo nezmožni obojestransko osiroteli otroci.

V drugi razred so uvrščeni sploh upokojeni dvorni ter državni uslužbenci ter njih vdove, ki imajo preskrbljevati najmanj dvoje v zakonu z uslužbencem porojenih nepreskrbljenih otrok.

V tretji razred spadajo najprej dvorni in državni upokojenci, v kolikor niso že itak uvrščeni v prvi ali drugi razred ter njihove vdove; potem njih obojestransko osirotele neomožene hčerke in nadalje njih obojestransko osiroteli za pridobitek popolnoma nesposobni sinovi; naposled trafikantni pomočniki ter pomočnice, če dokažejo najmanj dvajsetletno povsem

povoljno nepretrgano službovanje v c. kr. tobačnih prodajališčih.

Četrty razred pa tvorijo sploh za državo posebno zaslužni možje, njih vdove ter sirote, za temi pa sploh vsi oni, ki se radi nedostajanja tega ali onega pogoja — izvzemši ubožnosti — niso mogli uvrstiti v prvi, drugi ali tretji razred, to pa le temeljem posebnega dovoljenja ministrstva.

Kdor hoče torej dobiti koncesijsko trafiko ter misli, da je do take upravičen po tem ali onem razredu, mora pred vsem pri finančnem oblastvu prve inštanice vložiti prošnjo za predznambo.

Temeljem te prošnje ga uvrsti omenjeno oblastvo v dotični razred, kakor tudi v predznamenbeni register, v katerem dobi prosilec svojo (zaporedno) predznamenbeno število. Razred in zaporedno število v registru se mu pismeno naznani in proti tej odločbi gre rekurz do finančnega ministrstva. Predznamba velja za deset let, po preteku te dobe je treba prošnjo ponoviti.

Vsako izpraznjeno mesto koncesijske trafike se potem objavi potom razglasa, v katerem se upravičence vabi, naj se tekom štirih tednov zglaste ustmeno ali s pismeno vlogo.

Trafika se oddaja po razredih in sicer onemu, ki ima največjo prednost v dotičnem razredu, a najmanjšo številko v predznamenbenem registru.

Med koncesijske trafike spadajo tudi takozvane domače trafike. Gostilničarjem ali pa kavanarjem se namreč lahko podeli koncesija za prodajo tobačnih proizvodov sedečim gostom. Poleg tega pa je prodaja tudi še omejena na smotke ter cigarete in tobak v listih in zavitkih normalnega tarifa. Le v slučaju potrebe lahko ministrstvo podeli tudi pravico do prodaje špecialitetnih cigar in cigaret.

Kar se tiče prodaje špecialitet, odloča pri oddaji takih trafik v vsakem slučaju ministrstvo in sicer oddaja popolnoma asortirana špecialitetna prodajališča ministrstvo sporazumno s finančnim ravnateljstvom ter c. kr. generalno direkcijo tobačne režiije na Dunaju, nepopolnoma asortirana prodajališča pa finančno ravnateljstvo po odobritvi ministrstva.

Tudi glede oddaje železničnih trafik, ako se, kakor smo omenili, podele „pod roko“, odločuje ministrstvo. V takem slučaju prevzame trafiko kratkim potom vdova ali pa neomožena hči ali pa za pridobitek nesposobni sin prejšnjega imetnika.

Imetniku tobačnega prodajališča je skrbeti iz lastnega za lokal in njega oskrbo, razsvetljavo in kurjavo. Pomočnike (pomočnice) mu je naznaniti finančni oblasti prve inštanice. Prodajo ima voditi osebno, vendar mu smejo člani družine pomagati ter ga nadomeščati.

Strogo prepovedano je pa, dajati tobačna prodajališča neopravičeno v zakup. Dosedanji imetnik dá n. pr. v zakup hišo in z njo tudi tobačno prodajališče, in novi imetnik, pravzaprav zakupnik, zdaj pro-

daja na ime prejšnjega imetnika. Tako dejanje je kaznivo po dohodarstveno-kazenskem zakonu kot neopravičena prodaja proizvodov državnega monopola.

Kaznivi so tudi oni trafikantje, ki dajo „domačim trafikantom“ (n. pr. kakemu gostilničarju, plačilnemu markerju kavarne) provizijo, da si le-te s tem osigurajo kot stalne odjemalce; kajti po predpisih je plačati domačim trafikantom konzumentne cene.

Tudi prenos trafike (na pr. pri selitvah, pri zidanju nove hiše), in če bi se tak prenos tudi le vršil iz enega lokala v drug lokal iste hiše, je treba naznati ter prositi dovoljenja.

Prošnje v trafikantnih zadevah je v obče kolekovati z eno krono, za podelitev licence se plača kolek dveh kron.

Zalagatelji in trafikanti so sploh podvrženi dohodarstveni kontroli ter tozadevnim dohodarstvenim predpisom.

Končno bodi omenjeno, da društvena organizacija avstrijskih zalagateljev in trafikantov zasleduje tendenco izlajšati kolikor možno obširni aparat pri oddaji trafik ter obenem ščititi gmotni blagor svojih interesentov.

To stremljenje je odobrila ena najnovejših ministerijalnih odredb, glasom katere trafikanti ne bodo več zavezani pač pa še nadalje opravičeni prodajati vrednostne znamke; ker bo vsled tega v slučajih oddaje odpadla korespondenca s pošto direkcijsko, se bode oddaja lahko izvršila dokaj preje nego doslej.

Eden najnovejših ministerijalnih odlokov, izvirajoč iz gori označene tendence, pa določa, da se v bodoče v mestih novih trafik ne bo smelo več ustanavljati brez dovoljenja ministrstva. Zaloge je tudi doslej že ustanavljalo ter opuščalo le ministrstvo. Obstoj premnogih prodajališč slabi gmotni uspeh posameznih. Torej malo število — a dobička obilo! Iz tega sledi, da naj se za novo trafiko prosi le tam, kjer je v resnici potrebna, ne pa le v interesu posameznika.

Sposoben za vodstvo nekoncesijonirane in nerokodelske obrti je pa vsak samopraven (polnoleten) neomadeževan državljan.

Županstvo B.

54. Vprašanje: Ali ima biti zapisnik stavbinskega ogleda kolekovan in s katerim zneskom?

Ali se morajo kolekovati stavbinsko in stanovanjsko dovoljenje (konsens)?

Odgovor:

Zapisniki o stavbinskih stvareh se kolekujejo v zmislu tarifne postavke 79., črka c), pododdelek b b.) pristojbinskega zakona od 9. februarja 1850 št. 50 d. z. z eno krono na vsako polo.

Po tarifni postavki 7., črka i) istega zakona sta pa tako dovoljenje za stavbo kakor tudi dovoljenje za stanovanje kolka prosta.

Občinski urad S.

55. Vprašanje: Ali je opravičena tukajšna občina zahtevati od tuje občine oskrbovalne in pogrebne stroške za nekega ubožca, ki je tukaj umrl?

Dotična občina pravi, da pogrebne stroške mora ona občina sama trpeti, v kateri siromak umrje, le postavno določene stroške se sme iskati od domovne občine.

Kateri so ti postavno določeni stroški?

Odgovor:

Za rešitev Vašega vprašanja je merodajen državni zakon od 3. decembra 1863 št. 105 d. z. (to je stari domovinski zakon). § 24. tega zakona določa, da obstoji občinska oskrba revežev v tem, da se jim daje potreben živež z obleko, postrežbo v slučaju bolezni in da se skrbi za vzgojo otrok. To so dotični »postavno določeni stroški«, na katere se sklicuje Vam nasprotujoča občina. Ker med temi stroški niso navedeni tudi pogrebni, ima dotična občina prav in boste morali pogrebne stroške sami trpeti.

Seveda leži v tem neka pomanjkljivost postave, a se ne da pomagati, dokler ne dobimo tudi na Kranjskem deželne postave, ki bi vredila tudi vračilo pogrebnih stroškov. Na Štajerskem imajo že tako postavno in sicer od 27. avgusta 1896 števil. 63 štajerskega deželnega zakona, § 9 navedene postave določa, da ima domača pristojna občina povrniti tuji občini pogrebne stroške za siromake, ki v tuji občini umrjejo. Seveda je ta določba obvezna samo za štajerske občine.

Slične določbe kakor Štajerska imajo tudi Češka in Nižja Avstrija. Po teh deželah se izvršuje pokopavanje siromašnih mrlčev kot del oskrbe ubožnih, pri nas na Kranjskem je pa pokop siromaka samo zdravstveno-policijska odredba, za katero občini nihče krajcarja ne vrne.

Vprašanja in odgovori.

G. Valentin St..., občinski tajnik v Š.

53. Vprašanje: Naša posojilnica namerava začeti trgovino z vinom. Kaj ima storiti, da dobi tozadevno dovoljenje? Ali sme posojilnica sama obrt izvrševati?

Odgovor:

Trgovina z vinom je prosta trgovinska obrt. Zanj ni treba prositi koncesije, nego jo je samo prijaviti pri glavarstvu. Seveda boste morali naznati začetek trgovine tudi uradom, ki imajo pobirati vžitinski davek od vina. V to svrhu se obrnite na kakega paznika finančne straže, ki Vam bo rad dal potrebnih navodil. Seveda sme posojilnica obrt izvrševati toda le po namestniku. § 3. obrtnega reda pravi: »Juristične osebe izvršujejo lahko obrti pod istimi pogoji kakor posamezne osebe, morajo si pa nastaviti sposobnega namestnika (poslovodja) ali pa zaupnika.« Juristična oseba je pa vsaka posojilnica. —

Ljubljansko barje in njega osuševanje.

Poročal nadinženir Ivan Sbrizaj.

(Konec.)

Važno, morebiti najvažnejše za javnost je pa gotovo vprašanje, za koliko se bo vrednost barskega sveta po izvršeni regulaciji povečala. Inženir Podhagsky je tudi na to vprašanje odgovoril. V ta namen je vzel barsko površje s 15.700 ha in jih razdelil približno v naslednje vrste:

a) 1500 ha sveta, ki danes sicer ni preplavljan, je pa vendar deloma močviren ter bo na vrednosti vsled osušenja in spričo boljšega razvijanja poljedelskih razmer na barju sploh pridobil.

b) 4500 ha rodovitnega sveta, ki danes trpi od povodnji ter se bo po znižanju visokih vodá osušil.

c) 3000 ha sveta, ki je močvirjen in trpi od povodnji ter se bo moral še nadalje kot barje obdelovati, to je šota se ne bo smela odstraniti.

d) 7200 ha močvirnega sveta, ki trpi od povodnji, vendar se bo pa po regulaciji smela šota odstraniti ter se bo dosegla spodnja kulturna plast.

Večjo vrednost teh štirih vrst je cenil Podhagsky naslednje:

k a) 1 ha za 86 K (oralo 50 K) = 75.000.— K
 k b) 1 " " 242 " (" 140 ") = 1.089.000.— "
 k c) 1 " " 140 " (" 80 ") = 350.000.— "
 k d) 1 " " 590 " (" 340 ") = 4.248.000.— "
 torej večja vrednost skupaj 5.762.000.— K

Enketa dne 26. in 27. januarja 1888. l. je izrekla, da ta Podhagskega vsota za zvišanje vrednosti barskega sveta ni preoptimistična, ampak da se bo vrednost sveta s primernim obdelovanjem za najmanj 100% povišala.

Podhagsky je pa izračunal to vsoto leta 1882.; ker je v teh dvajsetih letih gotovo tudi cena barskega sveta poškodila, se danes lahko reče, da bo barje po izvršeni regulaciji najmanj 6.000.000 K več vredno.

Če se ta večja vrednost primerja s proračunjenimi stroški za glavno regulacijo in za regulacijo stranskih pritokov, torej:

a) stroški glavne regulacije 4.184.000 K
 b) stroški zagradb hudournikov 200.000 "
 c) stroški regulacije stranskih pritokov 370.000 "
 vsi stroški 4.754.000 K

in če se k tem stroškom prištejejo še oni, ki jih bodo imele vodne zadrage, da si uredijo svoja posestva, in ki gotovo ne bodo presegli vsote 246.000 kron, tedaj se vidi, da znašajo vsi stroški za popolno uredbo barja, kakor si je za uspešno kulturo boljše ne moremo misliti, skupaj 5.000.000 kron. Na eni strani torej kvečjemu izdatek 5.000.000 kron, na drugi strani večja vrednost 6.000.000 kron vsled tega izdatka, tedaj gotov dobiček 1.000.000 kron; kdo na svetu ne bi te kupčije napravil, če ima priliko? Mislim da vsakdo, in če je tudi v zlatu zakopan.

To je pa takorekoč dobiček, ki se izraža v denarju; kje so pa druge pridobitve kakor izboljšanje zdravstvenih razmer ne le na barju ampak tudi še daleč naokoli, posebno v Ljubljani, dalje druge pridobitve v Ljubljani, kakor obrežno zidovje in nove prometne proge ob Ljubljani na obeh straneh od Št. Jakobskega do Jubilejskega mostu in vse, kar je s tem neposredno spojeno, kakor da se kanalizacija spravi v potreben sistem itd.? Končno se ne sme pozabiti, da najmanj tri četrtine te vsote ostanejo gotovo v naši deželi in najmanj polovica pa v Ljubljani sami;

to pa se tudi ne sme prezreti in danes pri obče znanih neugodnih gospodarskih razmerah toliko manj. Seveda ima Ljubljana tudi prispevati nekaj za dela, kar je pa gotovo popolnoma opravičeno. Ta prispevek je razmeroma neznamen — po nepotrjenem deželnem zakonu iz leta 1889, mislim 10% — če to razmerje tudi sedaj ostane, tedaj pride na Ljubljano od vsote 4.184.000 kron le 418.400 kron, to je komaj dobra polovica stroškov za ona dela, katera se imajo le v korist mesta izvršiti, kakor obrežno zidovje novi mostovi itd.

Za kako resno se smatra naloga države glede pridobitve novega sveta za poljedelstvo v drugih deželah, je posebno razvidno v oktoberskem zvezku „statističnega mesečnika“ iz l. 1887., iz katerega naj le nekaj navedem. Pri opisovanju knjige „Poizvedbe glede javnih zdravstvenih razmer v Italiji“ se čita naslednje: Velike važnosti za higienske razmere v Italiji so stoječe vode. Te ne jemljejo kulturi le veliko in sicer takega površja, pri katerem je upati največjega dohodka, ampak so poleg tega še viri strupenih hlapov, iz katerih prihaja na prebivalstvo Italije mrzlina in druge bolezni. Z veliko energijo in previdnostjo se je lotila italijanska vlada dela, da iztrebi to zlo, katerega razširjenost in velikost je spoznala po natančnih poizvedbah, ki so bile potem merodajne za dotični zakonski načrt iz leta 1878. Nič manj kakor 55 od 69 italijanskih provinc imajo pokrajine, katerih melioracija se je spoznala za neobhodno potrebno, in sicer

183.587 ha produktivnega,
 47.578 ha neproduktivnega sveta

torej skupaj 231.345 ha.

Tega površja je bilo izboljšati 71.349 ha iz čisto poljedelskih, 37.382 ha iz čisto zdravstvenih in 122.614 ha iz poljedelskih in zdravstvenih ozirov. Izmed 440.000 ha, kateri so se sploh spoznali za izboljšanje sposobni, je nad 200.000 ha že v delu.

Italija pridobi po izvršenih melioracijah — ne glede na odstranitev drugih pozitivnih škod — novo površje v približni velikosti avstrijske vojvodine Šleske, to je gotovo najlepši način za pridobitev nove zemlje.

Jako zanimivo je zasledovanje tega dela v Italiji, bilo bi pa preobširno, na tem mestu danes poročati; vsekakor je pa že iz tega razvidno, da ona Italija, katero slikajo vedno za skrajno siromašno ravno na polju melioracij neprimerno več stori nego države, ki so v ugodnejših gmočnih razmerah.

Kar je pa v siromašni Italiji v veliki meri mogoče, ali bi se res ne dalo izvršiti v manjši meri v Avstriji? Upajmo, da je to tudi pri nas mogoče ter da vidimo v kratkem času v naši Ljubljani polno življenja ne rib, ampak pridnih delavcev z raznim orodjem za nje poglobljenje.